

Anneler için Ebeveyn Yetkinlik Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Anneler için Ebeveyn Yetkinlik Ölçeği*. Turkish Psychological Scales.
Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=16044>

Özet

Anneler için Ebeveyn Yetkinlik Ölçeği (AYÖ), ebeveynlerin çocuk yetiştirme süreçlerindeki kendilerini ne kadar yeterli gördüklerini ölçmek amacıyla geliştirilmiş bir psikometrik araçtır. Bu ölçek, ebeveyn yetkinliği kavramının spesifik olarak anneler bağlamında değerlendirilmesini amaçlar. Sezai Demir tarafından 2015 yılında Türkçe'ye uyarlanan bu çalışmada, ölçeğin Türkiye popülasyonunda geçerlik ve güvenilirlik standartlarını karşıladığını göstermektedir. Ölçek, disiplin, duygusal destek ve boş zaman yönetimi gibi kritik ebeveynlik alanlarını kapsayan beş alt boyuttan oluşmaktadır.

Uyarlama çalışması, psikolojik ölçümde temel kabul edilen istatistiksel teknikler kullanılarak gerçekleştirilmiş olup, ölçeğin yapısal uygunluğunu ve iç tutarlılığını kanıtlamıştır. AYÖ, özellikle annelerin kendilerine olan inançlarını ve yeterlilik algılarını değerlendirmede önemli bir rol oynamaktadır.

Anahtar Kelimeler

Anneler için Ebeveyn Yetkinlik Ölçeği, Ebeveyn Yetkinliği, Uyarlama, Geçerlik, Güvenirlik, Psikometrik Ölçek.

Yazarlar

Sezai Demir

Amaç

Anneler için Ebeveyn Yetkinlik Ölçeği'nin temel amacı, annelerin çocuk yetiştirme rollerindeki kişisel yeterlilik algılarını ve becerilerini ölçmektir. Ölçek, annelerin çocuklarının gelişimini destekleme, onlarla etkili iletişim kurma ve karşılaşılan zorluklarla başa çıkma konusundaki inanç düzeylerini belirlemeye odaklanmıştır.

Bu uyarlama çalışması, orijinal ölçeğin kültürel ve dilsel olarak Türk anneleri için uygunluğunu kanıtlamak ve psikoloji alanında güvenilir bir ölçüm aracı sağlamak amacıyla yapılmıştır. Ölçek, ebeveynlik becerileri üzerine yapılan araştırmalarda ve ebeveyn destek programlarının etkinliğini değerlendirmede kullanılmak üzere tasarlanmıştır.

Yapı

Anneler için Ebeveyn Yetkinlik Ölçeği (AYÖ), ebeveynlik yeterliliğinin çok boyutlu bir yapı olduğunu varsayarak geliştirilmiştir. Ölçek toplam 32 maddeden oluşmakta ve uyarlama

çalımasında beş temel alt boyut altında toplanmıştır. Bu alt boyutlar, ebeveynlik davranışlarının farklı kritik alanlarını temsil etmektedir.

Ölçeğin ölçtüğü temel ebeveyn yetkinliği yapıları şunlardır:

Disiplin: Çocuğa uygun sınırlar koyma ve davranış yönetimi becerisi.

Boş Zaman Yönetme: Çocuğun gelişimini destekleyici ve yapılandırılmış boş zaman aktiviteleri sağlama yeterliliği.

Duygusal Destek: Çocuğun duygusal ihtiyaçlarını anlama ve karşılama gösterilen yeterlilik.

Okul Desteği: Çocuğun akademik başarılarını ve okul yaşamını destekleme becerisi.

Sağlık: Çocuğun fiziksel ve zihinsel sağlığını koruma ve teşvik etme yetkinliği.

Geçerlik

Ölçeğin yapı geçerliğini incelemek üzere faktör analizi öncesinde veri setinin uygunluğu kontrol edilmiştir. Verilerin faktör analizine uygunluğunu değerlendirmek için Kaiser-Meyer Olkin (KMO) katsayısı ve Barlett Sphericity testi kullanılmıştır. Analiz sonucunda KMO değeri **.822** olarak bulunmuştur, bu değer verilerin faktör analizi için oldukça uygun olduğunu göstermektedir.

Barlett Sphericity testi ise, verilerin çok değişkenli normal dağılımdan gelip gelmediğini kontrol eden istatistiksel bir tekniktir. Çalışmada yapılan analiz sonucunda Barlett testi anlamlı bulunmuştur ($\chi^2 = 8778.753$; $p < 0.05$). Bu sonuç, değişkenler arasında faktör analizi yapmaya uygun düzeyde korelasyon olduğunu işaret etmektedir. Ayrıca, Ebeveyn Yetkinlik Ölçeği'nden (EYÖ) alınan toplam puanların ilgisizliği **.91** gibi yüksek bir değerde bulunmuştur, bu da ölçeğin iç tutarlılığını ve yapısal bütünlüğünün güçlü olduğunu desteklemektedir.

Güvenirlik

Anneler için Ebeveyn Yetkinlik Ölçeği'nin güvenilirliği, hem iç tutarlılık hem de zamana bağlı kararlılık açısından incelenmiştir. İç tutarlılık belirlemek amacıyla hesaplanan Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı **.79** olarak rapor edilmiştir. Bu değer, sosyal bilimler araştırmaları için kabul edilebilir düzeyde iyi bir iç tutarlılığı işaret etmektedir.

Ölçeğin zamana bağlı kararlılığını ölçmek için kullanılan test-tekrar test güvenilirlik sonucu ise **.84** olarak bulunmuştur. Bu yüksek değer, ölçeğin kısa zaman aralıklarında uygulandığında benzer sonuçlar ürettiğini ve dolayısıyla ölçülen yapıların zaman içinde stabil kaldığını göstermektedir. Bu bulgular, ölçeğin Türk popülasyonunda güvenilir bir araç olduğunu kanıtlamaktadır.

Faktör Analizi

Ölçeğin yapısal geçerliğini ortaya koymak amacıyla Temel Bileşenler Analizi (TBA) yapılmıştır. Analiz sonucunda beş alt boyut belirlenmiştir. Bu boyutların her birindeki maddelerin faktör yükleri, ilgili faktörü temsil etme güçlerini göstermektedir.

Faktör yüklerinin alt boyutlara göre dağılımı aşağıdaki gibidir:

Disiplin alt boyutu için faktör yükleri **.54 ile .88** arasında değişmektedir.

Boş Zaman Yönetme alt boyutu için faktör yükleri **.35 ile .89** arasında değişmektedir.

Duyusal Destek alt boyutu için faktör yükleri **.56 ile .77** arasında değişmektedir.

Okul Desteği alt boyutu için faktör yükleri **.51 ile .73** arasında değişmektedir.

Sağlık alt boyutu için faktör yükleri **.75 ile .87** arasında değişmektedir.

Faktör yüklerinin genel olarak yüksek olması, maddelerin ait oldukları alt boyutlara yeterli düzeyde temsil ettiğini ve ölçeğin beş faktörlü yapısının Türk örnekleminde korunmuş olduğunu doğrulamaktadır.

Ölçek Bilgileri

Test Türü: Uyarlama

Format: 32 maddeden oluşmaktadır. Derecelendirme formatı belirtilmemiştir ancak genellikle Likert tipi bir format kullanılmaktadır.

Mevcut Diller: Türkçe

Popülasyon Grubu: Anneler

Yaş Grubu: Belirtilmemiştir, ancak çocuk sahibi olan yetişkin anneler.

Popülasyon Detayları: Ölçek, annelerin ebeveyn yetkinliği algısının ölçmek üzere geliştirilmiştir.

Test Metodolojisi: Öz bildirim ölçeği.

Anahtar Kelimeler

Sezai Demir, Cronbach Alfa, Temel Bileşenler Analizi, KMO, Bartlett Sphericity, Test-Tekrar Test.

Yazarlar

Yazar ORCID Tanımlayıcı: Bilgi mevcut değildir.

Kurum E-posta Adresleri: sezaidemir@mku.edu.tr

Yazma Adresi: Bilgi mevcut değildir.

İzinler, Ücret ve Test Yılı

Test Yılı: Uyarlama çalışması 2015 yılında yayınlanmıştır.

İzinler ve Ücret: Ölçeğin kullanım izinleri ve ücret bilgileri için sorumlu yazar Sezai Demir ile iletişime geçilmesi gerekmektedir.

Referanslar

Demir, S. (2015). Anneler için Ebeveyn Yetkinlik Ölçeğinin uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik çalışmaları. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5, 282-297.

Çalışmanın orijinal PDF dosyası burada indirilebilir: [anneler-icin-ebeveyn-yetkinlik-olcegi-toad.pdf](#)

Makalenin Dergipark üzerindeki bağlantısı: dergipark.gov.tr

Anneler için Ebeveyn Yetkinlik Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Ölçeğin maddeleri kaynak içerikte sağlanmamıştır. Ancak ölçek 32 maddeden oluşmaktadır.

Ölçek, toplamda 32 madde içermesine rağmen, bu maddelerin içeriği ve derecelendirme sistemi (örneğin Likert tipi aralıkları) kaynak içerikte detaylı olarak verilmemiştir. Maddelerin tam listesi için orijinal yayın veya sorumlu yazar ile iletişime geçilmesi gerekmektedir.